

Γράφω περίληψη

- Ανασυντάσσω τη θεματική πρόταση μετασχηματίζοντας τη γραμματικο-συντακτική της δομή (π.χ. μετατρέπω τα ρήματα σε ουσιαστικά ή μετοχές, τα ουσιαστικά σε ρήματα – *βαθμιαία ωρίμαση* αντί *ωρίμασε βαθμηδόν*, κ.ο.κ.), και της προσθέτω τα επιπλέον σημαντικά στοιχεία που εντόπισα στην πρόταση κατακλείδα ή και στην υπόλοιπη παράγραφο. Μπορώ, αντί τη θεματική πρόταση, να χρησιμοποιήσω τον πλαγιότιτλο που έχω δώσει στην παράγραφο.
 - Αντικαθιστώ, όπου είναι δυνατόν, βασικές λέξεις του κειμένου με συνώνυμες.
 - Αντικαθιστώ, όπου είναι δυνατόν, δευτερεύουσες προτάσεις με μετοχές, π.χ. *αναζητώντας* αντί *καθώς αναζητούμε*.
 - Αντικαθιστώ όπου είναι δυνατόν τα υπόνυμα με υπερώνυμα, π.χ. *Τέχνες* αντί *ζωγραφική, γλυπτική, θέατρο, μουσική και αρχιτεκτονική*.
 - Αντικαθιστώ φράσεις με περιεκτικές λέξεις, π.χ. *πρόσφατα* αντί *τις τελευταίες μέρες του περασμένου μήνα*.
 - Αφαιρώ ονοματικούς ή άλλους προσδιορισμούς.
 - Αντικαθιστώ, όπου είναι δυνατόν, μια σειρά ενεργειών από μία φράση που επιγράφει την όλη πράξη, π.χ. *οι διαδηλωτές κατέστρεψαν ό,τι βρήκαν στο δρόμο τους* στη θέση του *οι διαδηλωτές έσπασαν βιτρίνες, έκαψαν αυτοκίνητα, γκρέμισαν πινακίδες και διέλυσαν ό,τι βρήκαν στο δρόμο τους*.
 - Αντικαθιστώ μια περίοδο από μια λεκτική πράξη, π.χ. στη θέση του *ο προϊστάμενος τόνισε ότι θα υπάρξουν συνέπειες γι' αυτή τους την πράξη και προειδοποίησε ότι δε θα περάσει απαρατήρητη και ούτε θα μείνει ατιμώρητη μια τέτοια συμπεριφορά*, γράφω *απέιλησε με τιμωρία*.
 - Αποφεύγω τις επαναλήψεις του κειμένου.
 - Διατηρώ το νόημα των συνδετικών λέξεων, για να κρατήσω τη συνοχή και τη συνάφεια της σκέψης του συγγραφέα, και να αποδώσω σωστά τη συλλογιστική του πορεία.
 - Εάν υπάρχουν ερευνητικά στοιχεία, παρουσιάζω μόνο το πόρισμα, εάν κρίνω ότι αποτελεί βασική ιδέα του κειμένου.
 - Εάν ο συγγραφέας χρησιμοποιεί λόγια άλλων ως επίκληση στην αυθεντία και κρίνω ότι αυτά αποτελούν βασική ιδέα του κειμένου, γράφω με συντομία μόνο το νοηματικό περιεχόμενο αυτών των λόγων.
 - Μετατρέπω τα ερωτήματα σε πλάγιο λόγο, γράφοντας, ανάλογα με το είδος της περίληψης:
 - ✓ *Τίθεται το ερώτημα εάν... ή κρίσιμο είναι το ερώτημα κατά πόσο...*(εάν η περίληψή μου υποκαθιστά το αρχικό κείμενο)
 - ✓ *Ο συγγραφέας διερωτάται κατά πόσο... ή ο συγγραφέας θέτει το ερώτημα...*(εάν η περίληψή μου παρουσιάζει το αρχικό κείμενο).
3. Οπτική γωνία: Διατηρώ την οπτική γωνία του συγγραφέα και αποδίδω πιστά το ιδεολογικό περιεχόμενο του κειμένου χωρίς να το σχολιάζω, να το επιδοκιμάζω ή να το αποδοκιμάζω.
4. Ύφος: Υιοθετώ ύφος με καθαρά πληροφοριακό χαρακτήρα, τυπικό, όσο γίνεται πιο ουδέτερο και δεν προσπαθώ να εντυπωσιάσω με τη χρήση ηχηρών εκφράσεων.

Αξιολόγηση της περίληψης

Περιεχόμενο. (1-9)

Θετικά στοιχεία θεωρούνται:

- Άριστη έως πολύ καλή παρουσίαση όλων των πτυχών του θέματος
- τήρηση του ορίου των λέξεων
- Άριστη έως πολύ καλή παρουσίαση όλων των σημαντικών συμπληρωματικών πληροφοριών
- Άριστη έως πολύ καλή παρουσίαση όλων των απόψεων του συγγραφέα
- Η σύλληψη του νοηματικού κέντρου του κειμένου.

Αδυναμίες θεωρούνται:

- Η απόκλιση από το νοηματικό κέντρο του κειμένου.
- Η επιλογή δευτερευουσών ιδεών-πληροφοριών σε βάρος των κύριων-σημαντικών.
- Η ατελής (μερική) κατανόηση του κειμένου.

Οργάνωση (1-7)

Θετικά στοιχεία θεωρούνται:

- Άριστη έως πολύ καλή αξιοποίηση τεχνικών πύκνωσης/παράφρασης για την παρουσίαση των πληροφοριών
- Άριστη έως πολύ καλή παρουσίαση των πληροφοριών με συνεκτικότητα και συνοχή

Αδυναμίες θεωρούνται:

- Η τυποποιημένη μεταφορά της πορείας του αρχικού κειμένου που οδηγεί σε μακροσκελή περίληψη.
- Η άτακτη παράθεση των ιδεών-πληροφοριών του κειμένου.
- Η έλλειψη συνοχής και αλληλουχίας μεταξύ των μερών-προτάσεων της
- περίληψης.

Γλώσσα (1-4)

Θετικά στοιχεία θεωρούνται:

- Άριστη έως πολύ καλή αξιοποίηση ορθών γραμματικοσυντακτικών δομών, διατυπωμένων με ακρίβεια
- Άριστη έως πολύ καλή παρουσία μεγάλου εύρους κατάλληλων λεξιλογικών στοιχείων, συμβατών με το ζητούμενο
- Η ορθή χρήση της γλώσσας στο επίπεδο της ορθογραφίας, της στίξης, της σύνταξης και του λεξιλογίου.
- Η χρήση του κατάλληλου ύφους για τη συγκεκριμένη μορφή κειμένου (πληροφοριακό ύφος). Προσοχή: δεν μιμούμαστε το ύφος του αρχικού κειμένου.

Αδυναμίες θεωρούνται:

- Η αξιολόγηση με την άσκηση άμεσης ή έμμεσης κριτικής-σχολιασμού στις ιδέες-πληροφορίες του κειμένου.
- Η αυτούσια-στείρα μεταφορά λέξεων και φράσεων του αρχικού κειμένου στη περίληψη.
- Οι αποκλίσεις από τους κανόνες της Νεοελληνικής Γραμματικής και του Συντακτικού της Νέας Ελληνικής στην ορθογραφία, στη στίξη, στη σύνταξη και το λεξιλόγιο (επαναλήψεις, ασάφειες, έλλειψη ακριβολογίας κτλ.).

Σημ.: Οι βαθμολογίες εντός των παρενθέσεων είναι σύμφωνα με το σύστημα των πανελληνίων εξετάσεων. Στη Β' Λυκείου (τράπεζα θεμάτων) πρέπει να υπολογίζουμε περίπου το μισό)

ταξινόμηση των ρημάτων που δηλώνουν μέσα στην περίληψη τις γλωσσικές πράξεις του συγγραφέα του πρωτότυπου κειμένου¹

1. Αναφορική όψη [aspect référentiel]

- αναφέρει, μνημονεύει, παραθέτει αυτολεξεί (ένα άλλο κείμενο)
- σχολιάζει, ερμηνεύει, συζητά (ένα άλλο κείμενο)
- συνοψίζει (ένα άλλο κείμενο)
- παρατηρεί, διαπιστώνει
- ορίζει με ακρίβεια, προσδιορίζει, καθορίζει
- αποσαφηνίζει, διευκρινίζει, επεξηγεί
- εξηγεί, αιτιολογεί
- ονομάζει, αποκαλεί, χαρακτηρίζει
- συγκρίνει, αντιθέτει, αντιπαραθέτει, αντιπαραβάλλει
- επιχειρηματολογεί (υπέρ ή κατά), υπερασπίζεται, υπεραμύνεται, συνηγορεί, συμφωνεί με, ταυτίζεται με, δικαιολογεί, ανασκευάζει, απορρίπτει, αντικρούει, αντιτείνει
- τεκμηριώνει, στηρίζει (την άποψή του)
- αποδεικνύει, δείχνει
- κρίνει, αξιολογεί, εκτιμά, αποτιμά
- βεβαιώνει, ισχυρίζεται, αποφαίνεται, υποστηρίζει, επιμένει (ότι), προβλέπει
- λέει, σημειώνει, τονίζει, επισημαίνει, υπογραμμίζει
- πραγματεύεται, εξετάζει, συζητά, ασχολείται (με), αναφέρεται (σε)
- αναλύει, αναπτύσσει
- ορίζει
- διαιρεί, ταξινομεί
- περιγράφει
- απαριθμεί, συμπληρώνει, προσθέτει
- αφηγείται, διηγείται
- αναρωτιέται, απορεί
- ρωτά
- υποδεικνύει, προτείνει, αντιπροτείνει, συμβουλεύει, συστήνει
- απολογείται
- εύχεται
- εξεγείρεται, αγανακτεί, εκφράζει την έκπληξή του

¹ σύμφωνα με το Martins-Baltar, M. (1976) «Actes de parole». Στο *Un Niveau-Seuil*, επιμ. D. Coste et al., Παρίσι: Hatier, 197-208 και *Βιβλίο Καθηγητή*, 256-8.

2. Ποσοτική όψη [aspect quantitatif]

- προσπερνά βιαστικά, με συντομία
- αποσιωπά, παραλείπει, δεν αναφέρει / αναφέρεται
- θίγει πλαγίως, έμμεσα, επιφανειακά
- εξετάζει διεξοδικά, αναλυτικά, προσεκτικά

3. Μεταγλωσσική όψη [aspect métalinguistique]

- επεξηγεί, συγκεκριμενοποιεί (για άλλο κείμενο)
- παραφράζει (για άλλο κείμενο)

4. Διορθωτική όψη [aspect correctif]

- τροποποιεί, αλλάζει (τη διατύπωση)
- διορθώνει (τον εαυτό του / τους συνομιλητές του)

5. Διαλογική όψη [aspect dialogué]

- απευθύνει τον λόγο
- δίνει τον λόγο
- ζητά τον λόγο
- παίρνει, υφαρπάζει τον λόγο
- διεκδικεί τον λόγο
- παρεμβαίνει
- διακόπτει

6. Οργανωτική όψη [aspect formel]

- αρχίζει
- συνεχίζει
- μεταβαίνει (σε άλλο θέμα)
- παρεκβαίνει
- τελειώνει, καταλήγει, συμπεραίνει, ανακεφαλαιώνει

7. Ομιλιακή όψη [aspect vocal]

- υψώνει τη φωνή του, τον τόνο της φωνής του
- μουρμουρίζει, ψιθυρίζει